

BELGISCHE SENAAT

ZITTING 1970-1971.

3 DECEMBER 1970.

Ontwerp van wet betreffende de algemene structuur en de organisatie van het secundair onderwijs.

MEMORIE VAN TOELICHTING

MIJNE HEREN,

I. Algemene beschouwingen.

Geruime tijd reeds wordt er gesproken over de noodzakelijkheid het secundair onderwijs te hervormen, en toch heeft dit onderwijs niet opgehouden zich gedurende de laatste twintig jaar verder te ontwikkelen.

Sinds 1947 onderging het middelbaar onderwijs aanzienlijke wijzigingen inzake leerplannen en methodes. Het technisch onderwijs werd georganiseerd en gestructureerd en omschreef beter zijn doelstellingen en de plaats die het op het niveau van het secundair onderwijs wil innemen. Het kunstonderwijs op zijn beurt streeft er naar, onder de benaming « Kunsthumaniora », een structuur uit te bouwen, waardoor het volwaardig wordt ingeschakeld in het secundair onderwijs.

Zeer in het bijzonder dient een poging tot grondiger vernieuwing vermeld te worden : de oprichting van een observatie- en oriënteringscyclus in 130 rijksscholen.

Het ogenblik is aangebroken om besluiten te trekken uit die diverse pogingen en inspanningen. Er dient een wettelijk kader te worden uitgewerkt, waardoor aan het secundair onderwijs de mogelijkheid wordt geboden zich doeltreffend te ontplooiën, en met soepelheid de latere hervormingen op te vangen, die noodzakelijk zullen blijken ingevolge de vlugge evolutie van de wetenschap en van de sociale structuren.

Onze schoolwetgeving bestaat in feite uit zeer uiteenlopende teksten. Ieder component van wat wij thans het

SÉNAT DE BELGIQUE

SESSION DE 1970-1971.

3 DECEMBRE 1970.

Projet de loi relatif à la structure générale et à l'organisation de l'enseignement secondaire.

EXPOSE DES MOTIFS

MESSIEURS,

I. Considérations générales.

On parle, depuis longtemps, de la nécessité de réformer l'enseignement secondaire et, à la vérité, cet enseignement n'a cessé d'évoluer au cours des vingt dernières années.

Depuis 1947, l'enseignement moyen s'est modifié considérablement dans ses programmes et ses méthodes, l'enseignement technique s'est organisé et structuré et a mieux défini ses buts et la place qu'il entend occuper dans le secondaire, quant à l'enseignement artistique, il est à la recherche d'une structure qui l'intègre « à part entière » dans le niveau secondaire.

Il faut citer enfin une tentative d'un renouvellement plus profond : la création d'un cycle d'observation et d'orientation qui est appliqué dans 130 écoles de l'Etat.

Le moment est venu de tirer la conclusion de ces diverses tentatives et de tous ces efforts, et de mettre au point un cadre légal qui permettra à l'enseignement secondaire de se déployer en pleine efficacité, et d'intégrer avec souplesse les réformes ultérieures imposées par la rapide évolution de la science et des structures sociales.

Notre législation scolaire est disparate, chaque composante de ce que nous appelons aujourd'hui le niveau secon-

« secundair niveau » noemen, heeft een eigen wetgeving en gebruikt zeer vaak een eigen terminologie, die beiden tot stand zijn gekomen naar gelang van de behoeften.

Van alle zijden wordt gevraagd naar vereenvoudiging, coördinatie en eenvormigheid, en deze worden mogelijk op secundair niveau door een algemeen kader te ontwerpen, binnen hetwelk aan elke leerling gelegenheid zal gegeven worden om zich te ontplooien overeenkomstig eigen mogelijkheden en geschiktheden.

Deze nieuwe vormgeving zal vooral het gevolg zijn van het afschaffen van onderwijsvormen die in een slop leiden, van het uitstellen van onomkeerbare studiekeuzen, alsmede van een verruiming van het aanpassingsvermogen der leerlingen dank zij een verruiming van hun gemeenschappelijke basisvorming.

Door het onderhavig wetsontwerp zullen bovenstaande doeleinden kunnen worden bereikt. Het ontwerp betreft evenwel niet alleen het secundair niveau maar ook de andere onderwijsniveaus, en zulks omwille van vereisten van logistieke aard, waarover verder wordt uitgeweid.

Aan deze techniek is het voordeel verbonden dat het secundair onderwijs beter kan worden bepaald door het op de juiste plaats te situeren in het geheel van ons onderwijsstelsel.

Het ontwerp beperkt zich tot een reeks fundamentele organieke bepalingen. Het gaat om een kaderwet, die uitsluitend tot doel heeft een structuur te bepalen en enkele essentiële principes vast te leggen. Inhoud, doelstellingen, leerplannen en methodes moeten tot de bevoegdheid blijven behoren van de uitvoerende macht en van de inrichtende machten, ten einde een grote soepelheid te verzekeren en een snelle aanpassing mogelijk te maken, garanties die thans niet voorhanden zijn.

Het afgebakend kader stemt overeen met een aantal constataties, en voldoet aan noodwendigheden en principes die sedert lang erkend zijn, zowel op het nationale als op het internationale plan.

Aldus zal de inhoud die aan het wetsontwerp werd gegeven onder meer toelaten de aanbevelingen van de Raad van Europa, zoals deze in november 1968 te Düsseldorf werden geformuleerd, in realiteiten om te zetten.

II. Actuele problemen.

Om onze onderwijsvormen, en in het bijzonder ons secundair onderwijs, in de mogelijkheid te stellen zich te vernieuwen, blijkt het onontbeerlijk sommige aspecten van het wetgevend systeem, waarop ze berusten, te herzien.

Inderdaad de evolutie van het economisch en sociaal leven heeft de positie en de taak van ons onderwijs aanzienlijk gewijzigd met het gevolg dat aan een reeks nieuwe behoeften moet worden voldaan.

Het verwerven van de kennis mag niet langer de essentiële doelstelling van de onderwijsopdracht zijn, in het bijzonder niet op secundair niveau. De nadruk moet gelegd

daire a une législation et, très souvent, une terminologie propre, créées au fur et à mesure des nécessités.

Le moment semble venu de simplifier, de coordonner, d'unifier et de tracer, pour le niveau secondaire, un cadre général à l'intérieur duquel chaque élève pourra s'épanouir selon ses aptitudes et ses orientations personnelles.

Cet épanouissement résultera notamment de la disparition des impasses scolaires, d'un recul des choix scolaires irréversibles et également d'un renforcement de l'adaptabilité des élèves grâce à un élargissement de leur formation commune de base.

Ces objectifs pourront être atteints par le présent projet de loi. Toutefois pour des raisons découlant de la légistique, et exposées plus loin, le projet concerne aussi l'ensemble des autres niveaux d'enseignement.

Cette façon de procéder offre d'ailleurs l'avantage de mieux définir l'enseignement secondaire en le situant à la place qui lui revient dans l'économie générale de notre système scolaire.

Le projet se limite à une série de dispositions organiques fondamentales. Il s'agit d'une loi-cadre; elle ne vise qu'à déterminer une structure générale et à affirmer quelques principes essentiels, le reste : contenu, buts, programmes et méthodes, doit être laissé à l'exécutif et aux pouvoirs organisateurs, afin d'assurer une grande souplesse et des possibilités d'adaptation rapide, actuellement inexistantes.

Toutefois, le cadre ainsi tracé répond à un ensemble de constatations, de nécessités et de principes reconnus depuis longtemps tant au plan national qu'international.

C'est ainsi que le présent texte permettra de mettre en œuvre les recommandations du Conseil de l'Europe, formulées à Düsseldorf en novembre 1968.

II. Problèmes actuels.

Pour permettre à nos enseignements, et notamment à notre enseignement secondaire de prendre un nouveau départ, il est absolument nécessaire de revoir certains aspects du système législatif qui leur sert de support.

L'évolution de la vie économique et sociale a, en effet, changé considérablement la position et la mission de nos enseignements et les a placés devant une série d'impératifs nouveaux.

L'acquisition de connaissance ne peut plus constituer l'essentiel de la mission de l'enseignement, principalement au niveau secondaire. Il convient de porter l'accent sur

worden op het verwerven van een geheel van intellectuele en karakteriële eigenschappen : kritische zin, begripsvermogen, opzoeken van informatie, streven naar vervolmaking, aanpassingsvermogen, verantwoordelijkheidszin, het vermogen zich doelen te stellen en deze op een systematische wijze na te streven, openheid van geest, zin voor dialoog, verdraagzaamheid, scheppingsvermogen, enz.

Hoe kan tegelijk aan al deze vereisten worden voldaan ?

Hoe is, meer in het bijzonder, het verwerven van een onontbeerlijke basiskennis verenigbaar met de vorming van intellect en karakter, terwijl de schooltijd voorbehouden aan het eigenlijk onderwijs steeds meer wordt ingekrompen ?

Verder moet het secundair onderwijs — zoals het lager onderwijs — uitgroeien tot een veralgemeend onderwijs. Het mag zich niet langer tot doel stellen de besten te selecteren door een systeem van eliminatie, maar het moet voortaan als objectief hebben iedereen zo ver mogelijk te leiden. Bovendien moet het te gelijker tijd de adolescenten opleiden die hoger onderwijs zullen volgen. Het moet de begaafdsten zulkdanige ontwikkelingsmogelijkheden bieden, dat het hoger onderwijs onder hen de nodige elementen kan vinden om de elite te vormen die voor de maatschappij van morgen onontbeerlijk is.

De nieuwe opvoeding moet de jongens en de meisjes niet enkel voorbereiden om een plaats te veroveren in de huidige maatschappij, maar moet hen vooral in staat stellen om mede te helpen aan de opbouw van de toekomstige maatschappij. Alle vakken dragen dus bij tot de onontbeerlijke familiale, sociale, economische en politieke opvoeding.

Wij vermelden nog twee belangrijke aspecten in de evolutie van de schoolse opleiding. De rol van de school is belangrijker geworden, aangezien ze de voorwaarden schept voor integratie in de maatschappij en een affectieve en intellectuele gesteldheid aankweekt die het leren gunstig beïnvloedt. Gelijktijdig met de uitbreiding van haar opvoedende taak, werd de eigenlijke positie van de school totaal gewijzigd. Indien haar taak uitgebreid is geworden, toch kan zij thans niet meer bogen op een monopolistische positie. De toegenomen invloed van lectuur, radio, film, televisie en allerlei culturele activiteiten heeft tot gevolg dat de school niet meer de enige, ja zelfs niet meer de voornaamste bron is voor het verwerven van kennis.

III. Beschouwingen inzake legistiek.

Dit wetsontwerp wordt verantwoord door de wettelijke en dringende noodzakelijkheid het secundair onderwijs te hervormen. Het is echter nodig gebleken het toepassingsgebied ervan uit te breiden tot het geheel van alle onderwijsvormen.

Afzonderlijk aan een bepaald niveau een nieuwe structuur geven zou inderdaad de bestaande verwarring nog doen toenemen. In de thans vigerende wetgeving wordt de beschrijving van de structuur der verschillende vormen van

l'acquisition d'un ensemble de qualités d'esprit et de caractère : esprit critique, capacité d'apprendre, désir de s'informer et de parfaire sa formation, adaptabilité, sens des responsabilités, capacité de se fixer des objectifs et de les poursuivre de façon systématique, ouverture d'esprit, sens du dialogue, tolérance, créativité, etc.

Comment faire face, à la fois, à toutes ces exigences ?

Comment, plus particulièrement concilier l'acquisition d'indispensables connaissances de base et la formation de l'esprit et du caractère, alors que le temps réservé à l'enseignement proprement dit se réduit sans cesse ?

D'autre part, l'enseignement secondaire devient un enseignement généralisé, comme l'enseignement primaire. Il doit donc se fixer comme objectif, non plus de sélectionner les meilleurs par élimination, mais de mener chacun le plus loin possible. Au surplus, il doit, en même temps, former les adolescents qui entameront des études supérieures et donner aux mieux doués des possibilités de développement telles que l'enseignement supérieur trouve en eux les éléments qui lui permettront de former l'élite — indispensable — de la société de demain.

L'éducation nouvelle doit préparer les jeunes gens et les jeunes filles non seulement à s'insérer dans la société actuelle, mais encore à les mettre en mesure de contribuer à l'édification de la société future. Toutes les disciplines contribuent donc à une indispensable éducation familiale, sociale, économique et politique.

Signalons enfin deux aspects importants de l'évolution de la formation scolaire. Le rôle de l'école s'est accru puisque celle-ci englobe les conditions d'insertion dans la société et la création de propensions affectives et intellectuelles favorables à l'étude. Parallèlement à cet élargissement de la mission éducative de l'école, la place de cette dernière s'est fortement modifiée : si sa mission s'est élargie, elle ne peut plus prétendre, de nos jours, à un monopole; le développement du livre, de la radio, du cinéma, de la télévision, des activités culturelles de toute espèce fait qu'elle n'est plus la seule source, ni peut-être même la source essentielle, d'acquisition de connaissances.

III. Considérations légistiques.

Ce projet de loi trouve un de ses points de départ dans la nécessité légale et urgente de réformer l'enseignement secondaire. Toutefois, il a paru nécessaire d'étendre son champ d'application à l'ensemble des enseignements.

Vouloir restructurer isolément un niveau équivaudrait, en effet, à augmenter la confusion qui existe déjà, car dans les lois actuelles la description des structures des diverses formes d'enseignement secondaire s'insère dans des articles

secundair onderwijs immers opgenomen in artikelen die betrekking hebben op verscheidene niveaus. Dit is inzonderheid het geval voor het technisch, het kunst- en het normaal-onderwijs.

Inzake legistiek moest er tussen twee oplossingen gekozen worden.

Eerste oplossing : Sommige artikelen of alinea's gedeeltelijk wijzigen voor zover ze betrekking hebben op het secundair onderwijs, en de overige gedeelten van deze artikelen of alinea's, die betrekking hebben op andere niveaus, ongewijzigd behouden. Deze oplossing werd niet weerhouden aangezien zij het evenwicht van gans het pedagogisch stelsel in gevaar zou brengen en de raadpleging van de aldus gewijzigde wetten nog moeilijker zou maken.

Tweede oplossing : Alle artikelen over onderwijsstructuren (uitgezonderd deze betreffende de structuur van het hoger onderwijs) volledig opheffen en ze door nieuwe meer geordende bepalingen vervangen. Aan de tweede oplossing werd de voorkeur gegeven daar aldus de mogelijkheid geboden wordt te beschikken over een kaderwet, die de algemene structuur van het secundair onderwijs globaal en duidelijk zal doen uitkomen.

Deze structuurhervorming is verantwoord omdat de wet van 7 juli 1970 betreffende de structuur van het hoger onderwijs op 1 september 1970 in werking treedt. Overeenkomstig artikel 1 van deze wet is het secundair onderwijs één van de vier niveaus volgens hetwelk het onderwijs georganiseerd wordt.

Daarenboven hebben de huidige teksten geen zin meer vermits de structuur van het onderwijs en de structuur van de inrichtingen met elkaar worden verward.

Een paar voorbeelden om zulks te illustreren. In artikel 7, § 2 van de gecoördineerde wetten op het middelbaar onderwijs wordt bepaald : « Het Rijksonderwijs van de secundaire cyclus wordt verstrekt in de middelbare scholen en in de koninklijke atheneën en lycea. » Doch iedereen weet dat thans ook in de lagere normaalscholen, in de normaalscholen voor kleuteronderwijzers, in de technische scholen, in de beroepsscholen en in de inrichtingen voor kunst-onderwijs secundair onderwijs wordt gegeven. Voornoemd artikel is dus niet meer aangepast aan de bestaande toestand.

Mutatis mutandis is dezelfde redenering van toepassing op artikel 7, lid 1, van de gecoördineerde wetten op het technisch onderwijs, opgesteld als volgt : « De technische scholen en leergangen richten een regelmatig onderwijs in dat afgestemd is op een theoretisch-technische opleiding. » Doch de technische scholen die een Latijnse of een moderne afdeling bezitten, verstrekken middelbaar onderwijs, zodat voornoemde wetgeving verouderd is.

Om in deze en in andere aangelegenheden opnieuw klaarheid te brengen, dienen de wetten te worden aangepast aan de werkelijkheid en moet het probleem van de structuren in zijn geheel worden beschouwd. In de eerste plaats, dient vooral het secundair niveau te worden behandeld, maar daarna moeten de hervormingsproblemen die rijzen voor de andere niveaus in detail worden onderzocht.

traitant de plusieurs niveaux. C'est notamment le cas pour les enseignements technique, artistique et normal.

Sur le plan légistique, il a fallu opter entre deux solutions.

Première solution : modifier partiellement certains articles ou alinéas sous l'optique exclusive de l'enseignement secondaire et maintenir les autres parties de ces mêmes articles ou alinéas dans la mesure où ils traitent d'autres niveaux. Cette solution n'a pas été retenue car elle aurait compromis la bonne ordonnance de tout l'édifice pédagogique et rendu plus malaisé encore la consultation des lois ainsi modifiées.

Seconde solution : Abroger intégralement tous les articles qui traitent de structures d'enseignement (sauf la structure de l'enseignement supérieur) et les remplacer par des articles nouveaux aux dispositions mieux agencées. Cette seconde solution a été jugée préférable car elle permettra de disposer d'une loi de cadre donnant enfin un aperçu global et précis de la structure générale de l'enseignement secondaire.

Cette restructuration se justifie parce que la loi du 7 juillet 1970 sur la structure de l'enseignement supérieur entre en vigueur le 1er septembre 1970. Conformément à l'article 1er de cette loi, l'enseignement secondaire est un des quatre niveaux selon lesquels l'enseignement est organisé.

En outre, les textes actuels n'ont plus de sens, étant donné que la structure de l'enseignement et la structure des établissements y sont confondues.

Par exemple, l'article 7, § 2 des lois coordonnées sur l'enseignement moyen prévoit : « L'enseignement de l'Etat du cycle secondaire est dispensé dans les écoles moyennes et dans les lycées et athénées royaux ». Or, actuellement, un enseignement secondaire est dispensé aussi dans les écoles normales primaires, dans les écoles normales gardiennes, dans les écoles techniques, dans les écoles professionnelles et dans les institutions d'enseignement artistique. L'article précité ne correspond donc plus aux situations réelles.

Mutatis mutandis, le même raisonnement s'applique à l'article 7, alinéa 1er, des lois coordonnées sur l'enseignement technique et rédigé comme suit : « Les écoles et les cours techniques organisent un enseignement régulier fondé sur une formation technique théorique. » Or, les écoles techniques qui possèdent une section latine ou moderne organisent un enseignement moyen, et cette législation est donc périmée.

Pour y voir à nouveau clair, il faut donc adapter les lois aux réalités et examiner le problème des structures dans son ensemble en traitant aujourd'hui, plus particulièrement, du niveau secondaire, quitte à revoir plus tard et plus en détail les problèmes de réforme qui se posent aux autres niveaux.

Dit ontwerp betekent een nieuwe stap naar eenvormigheid van de wetgeving inzake onderwijs en naar het wegwerken van de schotjesgeest in die wetgeving.

Bovendien zal de huidige wet toelaten, dat de afgrenzing tussen de verschillende vormen van secundair onderwijs, vooral op het niveau van de inrichtingen zelve, op soepele en progressieve wijze zou verdwijnen.

Op het rechtskundig vlak vergt het toepassingsgebied van het ontwerp eveneens commentaar.

De onderwijsstructuren zijn over het algemeen niet duidelijk bepaald ingevolge de interne tegenstrijdigheden, die vervat zijn in het geheel van ons wettelijk stelsel. Dit laatste is inderdaad samengesteld uit talrijke teksten, die op verschillende data en van verschillende gezichtspunten uit opgesteld werden.

Zekere beschikkingen zijn uitsluitend geldig voor het Rijks-onderwijs, terwijl andere zonder onderscheid van toepassing zijn op alle onderwijsnetten.

Het ogenblik is daar om de normgevende teksten te ordenen.

Volgende principes, die algemeen aanvaard werden, blijven geëerbiedigd :

1. Het openbaar onderwijs op de kosten van de Staat verstrekt wordt geregeld bij de wet (artikel 17 van de Grondwet);

2. Inzake structuren, neemt het gesubsidieerd onderwijs een structuur aan die bestaat in het Rijksonderwijs of legt een andere structuur aan de goedkeuring van de Minister voor (artikel 24, § 2, 1° van de wet van 29 mei 1959);

3. Inzake programma's en lessentabellen, moet het gesubsidieerd onderwijs een wettelijk vastgesteld programma en dito lessentabel eerbiedigen, maar het geniet anderzijds de vrijheid zijn leerplannen uit te werken en, onder voorbehoud van de ministeriële goedkeuring — teneinde het peil van de studies te verzekeren — zijn programma's op te stellen (artikel 6 van de wet van 29 mei 1959);

4. Iedere inrichtende macht is vrij inzake pedagogische methodes (artikel 6 van de wet van 29 mei 1959);

5. Inzake vereiste titels van het personeel, geldelijk statuut, normen van instelling van ambten, controle van de administratieve gezondheidsdienst, ziekte- en zwangerschapsverloven en rechten op pensioen, is de organisatie van het Rijksonderwijs richtinggevend (artikel 26, 27, 29, 31 en 40 van de wet van 29 mei 1959).

Onderhavig ontwerp van wet zal aan de uitvoerende macht de mogelijkheid bieden om de structuren van het Rijksonderwijs op een duidelijke en soepele wijze uit te werken.

De regelen met betrekking tot de structuren mogen niet verplicht gemeenschappelijk zijn voor de onderwijsvormen, ingericht of gesubsidieerd door het Rijk, en dit om de twee volgende redenen :

Ce projet constitue une étape de plus vers une uniformisation et un « décloisonnement » de l'appareil législatif en matière d'enseignement.

De plus, la présente loi permettra un décloisonnement souple et progressif des diverses formes de l'enseignement secondaire, au niveau des établissements eux-mêmes.

Sur le plan légistique, le champ d'application du projet appelle aussi un commentaire.

Les structures de l'enseignement ne sont pas clairement définies en raison des contradictions internes contenues dans l'ensemble de notre système législatif constitué de nombreux textes élaborés à des dates et sous des optiques différentes.

Certaines dispositions valent uniquement pour l'enseignement de l'Etat alors que d'autres s'appliquent indifféremment à tous les réseaux.

Le moment est venu d'ordonner les textes normatifs.

Les principes suivants, qui sont d'application générale, sont respectés :

1. L'instruction publique donnée aux frais de l'Etat est régie par la loi (article 17 de la Constitution);

2. En matière de structures, l'enseignement subventionné adopte une structure qui existe dans l'enseignement de l'Etat ou soumet une autre structure à l'approbation du Ministre (article 24, § 2, 1° de la loi du 29 mai 1959);

3. En matière de programmes et d'horaires, l'enseignement subventionné doit respecter un programme et un horaire légalement fixés, mais jouit par ailleurs de la liberté d'aménager ses horaires et, sous réserve d'approbation ministérielle en vue d'assurer le niveau des études, d'élaborer ses programmes (article 6 de la loi du 29 mai 1959);

4. Chaque pouvoir organisateur est libre en matière de méthodes pédagogiques (article 6 de la loi du 29 mai 1959);

5. En matière de titres requis du personnel, de statut pécuniaire, de normes de création d'emplois, de contrôle du service de santé administratif, de congés de maladie et de maternité, et de droits à la pension, l'organisation de l'enseignement de l'Etat sert de système de référence (articles 26, 27, 29, 31 et 40 de la loi du 29 mai 1959).

Le présent projet de loi donnera à l'exécutif la possibilité d'élaborer d'une manière claire et souple les structures de l'enseignement de l'Etat.

Les règles relatives aux structures ne peuvent être obligatoirement communes aux enseignements organisés ou subventionnés par l'Etat, pour les deux raisons suivantes :

1. Artikel 24, § 2, alinea 2, 1° van de wet op het Schoolpact zou moeten ingetrokken worden; welnu, het is onmogelijk een fundamentele grondslag weer ongedaan te maken, vermits deze in de praktijk niet kan gewijzigd worden door een gewone wet;

2. Indien het gesubsidieerd onderwijs niet meer om goedkeuring mag verzoeken van bijzondere regelen, zou het een deel van zijn autonomie en van zijn soepelheid tot aanpassing verliezen, aangezien het niet meer zo gemakkelijk zou kunnen kiezen tussen een structuur, bestaande in het Rijksonderwijs, en een structuur, goedgekeurd door de Minister.

Onderhavig ontwerp van wet heeft dus rechtstreeks betrekking op het Rijksonderwijs, maar met voorbehoud van bijzondere beschikkingen (zie hoofdstuk III van het ontwerp) zijn de bepalingen ervan eveneens toepasselijk op het gesubsidieerd onderwijs, dit krachtens de wet van 29 mei 1959 en van de confrontatie voorzien bij artikel 5 van dezelfde wet.

Het is echter duidelijk dat, de soepelere toepassingen, voorzien door artikel 24, § 2, van de wet van 29 mei 1959, mogelijk blijven.

Nochtans, opdat de verschillende maatregelen, die in toepassing van het huidig wetsontwerp, die zullen genomen worden geen moeilijkheden zouden opleveren in de gesubsidieerde instellingen en anderzijds opdat de verschillende onderwijsnetten inzake hun pedagogische doelstellingen op normale wijze zouden kunnen samenwerken, hergroepeert *hoofdstuk III* meerdere beschikkingen die aangeduid worden als zijnde van *bijzondere aard*.

In bovengenoemd opzicht kan aldus worden gezegd dat voortaan de vertegenwoordigers van het officieel gesubsidieerd en vrij onderwijs inzake de goedkeuring van bijzondere programma's langs de weg van een daarvoor bevoegde commissie advies zullen kunnen uitbrengen bij de Minister.

Dezelfde bijzondere beschikkingen voorzien ook, en wel in artikel 9, dat de in werkingstelling van de wet door de Koning en door de bevoegde Ministers voor wat betreft de structuren van de algemene organisatie van het onderwijs, altijd het voorwerp zal uitmaken van een confrontatie van standpunten tussen de verschillende inrichtende machten. Deze waarborg werd opgenomen in het kader van artikel 5 van de Schoolpactwet.

IV. Bespreking van de artikelen.

Eerste artikel.

Dit artikel bepaalt de vier niveaus op dewelke onderwijs wordt georganiseerd.

De terminologie komt overeen met de richtlijnen die op internationaal vlak aanbevolen zijn. Zo komt het bijvoorbeeld, dat de term « kleuteronderwijs » vervangen wordt door « voorschools onderwijs », en de term « middelbaar onderwijs » vervangen wordt door « algemeen secundair onderwijs ».

1. Il faudrait abroger l'article 24, § 2, alinéa 2, 1° de la loi du pacte scolaire, or, il n'est pas possible de remettre en question une charte fondamentale qui ne peut pratiquement être modifiée par une loi ordinaire;

2. L'enseignement subventionné, ne pouvant plus solliciter l'approbation de règles particulières, perdrait une partie de son autonomie et de sa souplesse d'adaptation puisqu'il n'aurait plus la facilité de choisir entre une structure existante dans l'enseignement de l'Etat et une autre approuvée par le Ministre.

Le présent projet concerne donc directement l'enseignement de l'Etat mais, sauf dispositions spéciales (voir chapitre III de la présente loi), elle s'applique aussi, par référence, à l'enseignement subventionné, en vertu de la loi du 29 mai 1959 et après avoir procédé aux confrontations prévues par l'article 5 de la même loi.

Toutefois, il est bien clair qu'il laisse intactes les possibilités d'assouplissement prévues par l'article 24, § 2, de la loi du 29 mai 1959.

Toutefois, pour que la mise en œuvre des diverses mesures prises en application du présent projet de loi ne suscite aucune difficulté dans les établissements subventionnés, et pour que les divers réseaux d'enseignement concourent normalement à leurs buts pédagogiques, *le chapitre III* regroupe plusieurs *dispositions qualifiées spéciales*.

C'est ainsi que les représentants de l'enseignement subventionné officiel et libre pourront désormais donner un avis au Ministre, par le truchement d'une commission ad hoc, en vue de l'approbation de programmes particuliers.

Les dispositions spéciales prévoient également, en leur article 9, que la mise en œuvre de la loi par le Roi et les Ministres compétents feront toujours, en matière de structures et d'organisation générale, l'objet d'une confrontation des points de vue des divers pouvoirs organisateurs. Cette garantie s'inscrit dans le cadre de l'article 5 de la loi du Pacte.

IV. Commentaire des articles.

Article premier.

Cet article précise les quatre niveaux auxquels l'enseignement s'organise.

La terminologie correspond à des normes recommandées au plan international. C'est ainsi, par exemple, que le terme « enseignement gardien » est remplacé par « enseignement préscolaire » et « enseignement moyen » par « enseignement secondaire général ».

Onderhavig ontwerp van wet betreft niet de structuur van het hoger onderwijs aangezien dit werd geregeld bij de wet van 7 juli 1970. Daarentegen bleek het onontbeerlijk de draagwijdte van onderhavige wet, die al de secundaire onderwijsvormen hergroepeert, te beperken tot het secundair onderwijs met volledig leerplan.

Wegens zijn eigen aard zal het secundair onderwijs voor sociale promotie, na confrontatie van de standpunten waarvan sprake in artikel 5 van de wet van 29 mei 1959, door de Koning worden geregeld.

Het « onderwijs voor sociale promotie » bestaat uit een lange opleiding en uit een korte opleiding.

De lange opleiding is een structuur die meestal gelijklopend is met die van het onderwijs met volledig leerplan; zij biedt de leerlingen na twee of meerdere jaren studie de mogelijkheid tot verticale promotie. Door dit onderwijs kunnen studenten een diploma of brevet verwerven van een hoger niveau dan datgene dat ze reeds bezitten. De cursussen zijn hoofdzakelijk bedoeld voor degenen die om uiteenlopende redenen in het onderwijs met volledig leerplan niet hebben kunnen verwerven wat ze op het oog hadden.

Het is daarnaast vaak noodzakelijk voor bepaalde afgestudeerden die in het beroepsleven of in de industrie opgenomen zijn om een specialisatie of een nieuwe techniek te verwerven. Om binnen de kortst mogelijke termijn aan deze behoefte te voldoen wordt de mogelijkheid van de korte opleiding opengesteld. Door deze mogelijkheid zullen de geïnteresseerden hun kennis kunnen uitbreiden en hun beroepswaarde verhogen zonder daarom een titel van een hoger niveau te mogen verwerven, zodat men hier van horizontale promotie kan spreken.

De lange en de korte opleiding worden door de Koning opgericht.

In dit artikel is duidelijk de strekking weergegeven om de « schotjesgeest » te doen verdwijnen, een strekking die in de meeste Europese landen tot uiting komt. Hierdoor kan de organisatie van een eenvormig secundair onderwijs worden toegelaten, wat helemaal niet impliceert dat de doelstellingen en opleidingen gelijkgeschakeld worden.

De voordelen van een dergelijke éénmaking kunnen, met weglating van de bijzonderheden, samengevat worden onder twee rubrieken :

— Democratisering van het onderwijs, overeenkomstig de wens uitgedrukt in het eerste hoofdstuk van het Schoolpact, en dit dank zij de mogelijkheid om geleidelijk in éénzelfde school jongens en meisjes van verschillende sociale stand op te nemen;

— Verbetering van het onderwijs, door een betere, aanvankelijke oriëntering, en dank zij de observatie van alle jongens en meisjes bij het verrichten van taken en activiteiten die de inzet van gans hun persoonlijkheid vergen.

Le présent projet de loi ne concerne pas la structure de l'enseignement supérieur, étant donné que celle-ci est réglée par la loi du 7 juillet 1970. Par contre, il est apparu indispensable de limiter la portée de la présente loi, qui réalise un regroupement de toutes les formes d'enseignement secondaire, à l'enseignement secondaire de plein exercice.

Étant donné son caractère propre, l'enseignement secondaire de promotion sociale sera réglé par le Roi, après la confrontation des points de vue dont il est question à l'article 5 de la loi du 29 mai 1959.

« L'enseignement de promotion sociale » comprend un enseignement long et un enseignement court.

L'enseignement long est une structure qui est le plus souvent parallèle avec celle de l'enseignement à horaire complet; il donne aux élèves la possibilité à la promotion verticale après deux ou plusieurs années d'études. Par cet enseignement les étudiants peuvent obtenir un diplôme ou un brevet d'un niveau supérieur à celui dont ils sont déjà en possession. Les cours sont principalement donnés à l'intention de ceux qui ne sont pas — pour diverses raisons — à même d'obtenir dans l'enseignement à horaire complet, ce qu'ils avaient envisagé.

Pour certains qui ont terminé leurs études et qui sont intégrés dans la vie professionnelle ou admis dans l'industrie, il est bien souvent indispensable d'acquérir une spécialité ou une nouvelle technique. Pour satisfaire à ce besoin dans le plus bref délai la possibilité d'un enseignement court a été créée. Par cette possibilité les intéressés pourront augmenter leur connaissance et relever leur valeur professionnelle sans pour cela devoir acquérir un titre d'un niveau supérieur de sorte qu'on puisse parler ici d'une promotion horizontale.

L'enseignement long et court sont créés par le Roi.

Cet article indique la tendance au « décloisonnement » qui se manifeste dans la plupart des pays européens et permet d'organiser un enseignement secondaire unifié ce qui n'implique nullement une uniformisation des finalités et des formations.

Sans entrer dans le détail, on pourrait rassembler sous deux points les avantages principaux d'une telle unification :

— Démocratisation des études, conformément au vœu du premier chapitre du Pacte scolaire, par la possibilité d'accueillir progressivement, dans une même école, des jeunes gens d'origine sociale différente;

— Amélioration des études, grâce à une meilleure orientation de départ et à une observation de tous les jeunes gens mis devant des tâches et activités couvrant la totalité de leur personnalité.

Artikel 2.

Door dit artikel zal aan het secundair onderwijs de mogelijkheid geboden worden om, zowel vanuit het standpunt der finaliteit als vanuit een pedagogisch opzicht, de voor zichzelf meest functionele structuren aan te nemen. Door deze beschikking zal ook de mogelijkheid geschapen worden om omvormingen en overgangen tussen de verschillende onderwijsvormen soepeler en doeltreffender te maken.

Krachtens dit artikel zal het secundair onderwijs kunnen georganiseerd worden in graden, indeling die beantwoordt aan psycho-pedagogische verzuchtingen, onder meer wat betreft het bepalen van het meest gunstige ogenblik om methodes, leerplannen en vakindelingen in te voeren.

Voor al in het secundair onderwijs stelt men vast dat het voor meer dan tweederden der leerlingen bijna onmogelijk is om vóór 13 jaar, ja zelfs vóór 15 jaar, een duidelijk afgescheiden ontwikkelingsniveau vast te stellen, dat een beeld zou geven van de persoonlijke aanleg gericht op een bepaalde inhoud der leeractiviteiten. Op die leeftijd kan meestal alleen een globaal peil van de intelligentie worden bepaald. Langs de andere kant moet worden in overweging genomen dat de omnivalentiewet van 8 juni 1964 in een bijzondere beschikking voorziet dat de laatste twee jaren van het secundair onderwijs als een geheel zouden beschouwd worden, zodat vanaf het 5^e jaar de leerlingen niet meer van afdeling mogen veranderen.

Onderhavig wetsontwerp maakt het bijvoorbeeld mogelijk dat, pedagogisch gezien, en meer bepaald met betrekking tot methodes, leerplannen en keuze van een bepaalde onderwijsinrichting, in het secundair onderwijs drie graden met ten minste twee leerjaren zouden worden ingevoerd. Over deze structuur werd een eensluidend akkoord bereikt tijdens de confrontatie die tussen de inrichtende machten heeft plaats gehad op 6 februari 1969 en op 29 april 1969.

In elk van de drie graden zullen alsdan, behalve de onontbeerlijke onderwijs- en opvoedingstaken, volgende doelstellingen moeten nagestreefd worden :

1. Observatie;
2. Oriëntering en eventueel determinering voor de leerlingen die na het vierde leerjaar secundair onderwijs, de school willen verlaten;
3. Determinering voor de leerlingen die de zesjarige secundaire onderwijscyclus volledig zullen doorlopen.

Artikel 3.

Dit artikel is een nadere omschrijving van artikel 1. Het zal tevens toelaten een maximaal aantal uren schoolprestaties voor de leerlingen vast te stellen, wat met een fysiologische en opvoedkundige eis overeenkomt en wat ook aan een vroegere bezorgdheid van de wetgever beantwoordt.

Article 2.

Cet article permettra d'adopter, pour l'enseignement secondaire les structures particulières les plus fonctionnelles, tant au point de vue des finalités qu'au point de vue pédagogique. Il permettra aussi de rendre plus souples et plus effectives les possibilités de transition et de passage entre diverses formes d'enseignement.

En vertu de cet article l'enseignement secondaire pourra être organisé en degrés répondant à des préoccupations psycho-pédagogiques, entre autres pour situer le moment où il s'impose de différencier les méthodes, les programmes et la répartition des branches.

Dans le secondaire particulièrement, on constate que, pour plus de deux tiers des élèves, il n'est guère possible avant 13, voire 15 ans, de déceler des niveaux différenciés qui représenteraient des aptitudes particulières selon le contenu des opérations; on ne peut encore déceler que le niveau global d'intelligence. D'autre part, la loi sur l'omnivalence du 8 juin 1964 a fait un sort particulier aux deux dernières années de l'enseignement secondaire en les considérant comme un ensemble, car à partir de la 5e année, l'élève ne peut plus changer de section.

Du point de vue pédagogique et notamment au regard des méthodes, des programmes et de l'orientation, le présent projet de loi permet donc d'instaurer par exemple les trois degrés de deux ans au moins, sur lesquels un accord unanime été enregistré lors de la confrontation qui eut lieu entre les pouvoirs organisateurs entre le 6 février 1969 et le 29 avril 1969.

Dans chacun des trois degrés, outre les tâches essentielles d'instruction et d'éducation, les préoccupations porteront successivement :

1. Sur l'observation;
2. Sur l'orientation et éventuellement sur la détermination pour les élèves désireux d'entrer dans la vie active après la quatrième année du secondaire;
3. Sur la détermination, pour les élèves qui termineront les six années d'études secondaires.

Article 3.

Cet article précise l'article 1er. Il permettra aussi de fixer un maximum d'heures de prestations scolaires pour les élèves, ce qui correspond à un impératif physiologique et pédagogique, et ce qui répond aussi à une préoccupation antérieure du législateur.

Artikel 4.

Het wetsontwerp maakt een eventuele indeling in cyclussen mogelijk, hetgeen beantwoordt aan een administratieve noodzaak, namelijk : de duidelijke vaststelling van een opleidingsniveau, inzonderheid met betrekking tot de werkgelegenheid.

Ook de organisatie van aanvullende onderwijsvormen wordt mogelijk, omvattende alle soorten van opleiding die van aard zijn om de vorming op het einde van een cyclus of van een graad te vervolmaken. Meer in het bijzonder zal dit aanvullend onderwijs de vorm kunnen krijgen heroriënterings- of aanpassingsjaren enerzijds, van eind- en specialisatiejaren anderzijds. Zo zou bijvoorbeeld het bijzonder wetenschappelijk leerjaar kunnen worden aangehaald, dat werd opgericht om bepaalde studenten voor te bereiden op de polytechnische studiën.

In het wetsontwerp wordt inderdaad een algemeen principe uiteengezet, volgens dewelke de Uitvoerende Macht de mogelijkheid wordt geboden onmiddellijk en soepel op te treden, telkens als zulks nodig is. Zodoende zal het altijd mogelijk zijn de nodige initiatieven te nemen en ons onderwijsstelsel niet alleen aan de werkelijkheid maar ook aan de toekomstige behoeften aan te passen.

Dit artikel dat beantwoordt aan een sedert lang bestaande behoefte, zal dan ook toelaten een aanpassingsjaar op te richten, voorbehouden aan bepaalde leerlingen, die het lager onderwijs niet beëindigd hebben. Op het einde van dit aanpassingsjaar zullen de leerlingen onder welbepaalde voorwaarden toelating krijgen :

— hetzij tot het tweede jaar van het beroepsonderwijs;

— hetzij tot het eerste of het tweede jaar van de eerste graad van de andere secundaire onderwijsvormen.

Door § 2 van artikel 4 worden aan alle onderwijsvormen dezelfde beschikkingen toegekend die vroeger alleen voor het technisch onderwijs waren voorbehouden, en waarvan het nuttigheidskarakter bewezen is. Door deze paragraaf wordt het inzonderheid mogelijk tijdelijke herscholingscursussen of zogenaamde « reizende » scholen op te richten.

Moeten beschouwd worden als :

1. *Experimenteel onderwijs* : het onderwijs dat georganiseerd wordt in cyclussen, graden, afdelingen, opties en alle andere onderverdelingen voor dewelke het in de beginfase van de oprichting niet mogelijk is de structuur, de leerplannen en de lestabellen definitief vast te stellen.

2. *Tijdelijk onderwijs* : de cyclussen, graden, afdelingen, opties en de vormen van opname en aanpassing die niet aan een bestendige behoefte beantwoorden en die om deze reden met onregelmatige tussenpozen georganiseerd worden.

3. *Gelegenheidsonderwijs* : de cyclussen, graden, afdelingen, opties, de vormen van opname en aanpassing die aan een gewestelijke of plaatselijke behoefte voldoen en die eerder toevallig georganiseerd worden.

Article 4.

Le projet de loi permet une division éventuelle en cycles, répondant à des soucis administratifs pour déterminer clairement un niveau de formation, notamment en regard de possibilités d'emplois.

Il permettra aussi d'organiser des formes d'enseignement complémentaire couvrant tous les types d'éducation susceptibles de parfaire une formation acquise au terme d'un cycle ou d'un degré. Cet enseignement complémentaire pourra en particulier prendre la forme d'années de réorientation ou d'adaptation, et aussi d'années de finalité et de spécialisation. A titre d'exemple, on peut citer l'année scientifique spéciale, créée pour préparer certains étudiants à entrer en polytechnique.

Le projet de loi expose en effet un principe général permettant au Pouvoir exécutif d'agir immédiatement avec souplesse chaque fois que le besoin s'en fait sentir. De cette façon, il sera toujours possible de prendre les initiatives qui s'imposent et d'adapter notre système d'enseignement non seulement aux réalités de notre temps mais aussi aux nécessités futures.

Répondant à un besoin souvent exprimé, cet article permettra aussi de créer une année d'adaptation réservée à certains enfants n'ayant pas terminé l'enseignement primaire. A l'issue de cette année, et dans des conditions à déterminer, les élèves auront accès :

— soit à la deuxième année de l'enseignement professionnel;

— soit à la première ou à la deuxième année du premier degré des autres enseignements secondaires.

Le § 2 de l'article 4 étend à tous les enseignements des dispositions antérieurement réservée à l'enseignement technique, et dont l'utilité a été démontrée. Par ce paragraphe, il sera notamment possible d'organiser des cours temporaires de recyclage ou encore des cours itinérants.

Sont à considérer comme :

1. *Enseignement expérimental* : l'enseignement organisé en cycles, degrés, sections, options et toutes autres subdivisions pour lesquels au début de la création il n'est pas possible de fixer définitivement la structure, les plans d'études et les horaires.

2. *Enseignement temporaire* : les cycles, degrés, sections, options, les formes d'accueil et d'adaptation qui ne répondent pas à des besoins permanents et qui, pour cette raison, sont organisés à intervalles irréguliers.

3. *Enseignement occasionnel* : les cycles, degrés, sections, options, les formes d'accueil et d'adaptation qui répondent à un besoin régional ou local et qui sont organisés d'une façon plutôt occasionnelle.

Artikel 5.

Een onderwijs met meer eenheid en met meer samenhang maakt het noodzakelijk de wijze van organisatie beter te coördineren.

Het is daarom onontbeerlijk dat op de verschillende onderwijsniveaus *éénzelfde vraagstuk steeds tot de bevoegdheid van éénzelfde gezag zou behoren*, welke type van opleiding er ook verstrekt wordt.

Bijvoorbeeld : Om het onderwijs doelmatig en snel te reorganiseren mag *éénzelfde vraagstuk* niet tot de bevoegdheid behoren van :

1. De wetgever, in het lager en in het middelbaar onderwijs;

2. De Koning, in het technisch en in het kunstonderwijs.

Een ander voorbeeld zal de noodzaak van deze coördinatie nog beter aantonen : Om thans leerlingen van de lagere school begrippen over veilig wegverkeer bij te brengen, moet een wet uitgevaardigd worden, terwijl een ministeriële beslissing voldoende is om dergelijke leerstof in het secundair onderwijs in te voeren.

Het ontwerp beoogt dus eigenaardige toestanden te doen verdwijnen die het initiatief en de verplichting tot aanpassing van de Uitvoerende Macht lamleggen.

De draagwijdte van de beperking : « voor zover deze aanlegenheden niet geregeld zijn door bijzondere wetten » kan door het volgende voorbeeld worden geïllustreerd : De Koning is gemachtigd de te begeven bekwaamheidsbewijzen te bepalen, maar voor de toegang tot de universiteit zal Hij noodzakelijk de titels moeten voorzien, die bij de wet van 8 juni 1964, omnivalentiewet genoemd, vastgesteld worden.

In § 1, 1°, f van dit artikel moet men onder « voorwaarden voor de organisatie van onderwijsvormen » vooral de bevolkingsnormen, de vereiste lokalen, de voorwaarden van goede werking, enz. verstaan.

Artikel 6.

Door de beschikking van § 1 wordt een waarborg vastgelegd inzake harmonische overgang tussen twee onderwijsstelsels, zodat niets nadelig zou uitvallen inzake sanctie der studiën van de kinderen. Deze bepaling geldt voor onmiddellijk en voor de toekomst.

In § 2 wordt de intentie van het Rijk uitgedrukt om het vernieuwde secundair onderwijs geleidelijk aan in te voeren. Ook al werd besloten om de hervorming zo vlug mogelijk te veralgemenen, toch voorziet deze beschikking een termijn die noodzakelijk zal zijn om de vernieuwing van het secundair onderwijs in de beste omstandigheden te organiseren, organisatie die op de 1ste september na de bekendmaking van de wet niet in het geheel van de onderwijsinrichtingen zal kunnen worden toegepast.

Article 5.

Un enseignement plus unifié et plus cohérent implique une meilleure coordination des modalités d'organisation.

Aux divers niveaux d'enseignement, il est indispensable qu'un même problème soit toujours de la compétence de la même autorité quel que soit le type de formation.

A titre d'exemple, pour réorganiser efficacement et rapidement l'enseignement, il ne faut pas qu'un même problème soit de la compétence :

1. Du législateur, dans les enseignements primaire et moyen;

2. Du Roi, dans les enseignements technique et artistique.

Un autre exemple illustre la nécessité de cette coordination : pour inculquer des notions de sécurité routière aux élèves de l'école primaire il faut légiférer, alors qu'une décision ministérielle suffit pour introduire un tel programme dans l'enseignement secondaire.

Le projet tend donc à faire disparaître les anomalies qui paralysent l'initiative et le devoir d'adaptation continue du Pouvoir exécutif.

La portée de la restriction « dans la mesure où la même matière n'est pas régie par des lois particulières » est illustrée par l'exemple suivant : le Roi est habilité à déterminer les titres de capacité à conférer, mais devra nécessairement prévoir pour l'accès à l'université, les titres prévus par la loi du 8 juin 1964, dite d'« omnivalence ».

Au § 1er, 1°, f de cet article, par conditions d'organisation il faut surtout entendre les normes de population, les locaux requis, les conditions de salubrité, etc.

Article 6.

Le 1er § donne aux familles la garantie d'une transition harmonieuse, et non préjudiciable à la sanction des études de leurs enfants, entre deux régimes d'enseignement. Cette disposition vaut pour l'immédiat et pour l'avenir.

Le § 2 exprime l'intention de l'Etat de procéder progressivement à la mise en place de l'enseignement secondaire rénové. S'il est décidé à généraliser la réforme le plus rapidement possible, il se donne toutefois, par cette disposition, les délais nécessaires pour organiser et encadrer dans les meilleures conditions la rénovation de cet enseignement secondaire, qui ne pourra être appliquée dans l'ensemble des établissements au 1er septembre qui suivra la promulgation de la loi.

Artikel 7.

In dit artikel worden bestaande beschikkingen hernomen.

De oprichting van instellingen gebeurt per onderwijsniveau, met dien verstande evenwel dat, voor toepassing van de hier bedoelde beschikking het voorschools niveau en het lager niveau als één geheel worden beschouwd.

Artikel 8.

Door dit artikel wordt de bevoegdheid van de commissie opgericht bij artikel 10, § 2 van de wetten op het toekennen van de academische graden en het programma van de universitaire examens gecoördineerd bij het besluit van de Regent van 31 december 1949, zoals ze gewijzigd werden op 8 juni 1964, uitgebreid tot het gehele secundair onderwijs.

Bij artikel 10, § 2 van voornoemde wetten werd één commissie ingesteld terwijl onderhavige beschikking de oprichting van twee commissies voorschrijft : één commissie bij het Ministerie van Nationale Opvoeding en Nederlandse Cultuur en één commissie bij het Ministerie van Nationale Opvoeding en Franse Cultuur.

Een termijn voor de stichting van deze adviescommissies wordt eveneens vastgesteld.

Artikel 9.

Dit artikel legt de nadruk op het feit dat dit ontwerp een ontwerp van kaderwet is en dat de toepassingsmodaliteiten voor de voorziene leerstof met de voorschriften van de wet van 29 mei 1959, artikel 5, moeten overeenstemmen.

Artikel 10.

In § 1 van dit artikel wordt de oprichting voorgeschreven van een overleg- en verbeteringscommissie. Deze commissie zal tot taak hebben het invoeren op te volgen van alle wijzigingen in de structuur en de organisatie van het secundair onderwijs. Door uitwisseling van documentatie en ervaring zal gestreefd worden naar convergentie en harmonisatie tussen het Rijksonderwijs en het gesubsidieerd onderwijs.

Met inachtneming van de pedagogische vrijheid, die voorzien is door het Schoolpact, komt dit artikel tegemoet aan een algemene wens tot overeenstemming onder de onderwijsnetten.

De aanwijzing van de leden zal erop gericht zijn om het evenwicht te verzekeren tussen de vertegenwoordigde filosofische strekkingen.

Het werkingsveld van de Universitaire Commissie voor Advies inzake Pedagogiek zal uitgebreid worden tot het secundair onderwijs.

Aan de Koning wordt machtiging gegeven de samenstelling en de werking van de overleg- en verbeteringscommissies te bepalen, evenals het bedrag van de vacatievergoeding en van de reis- en verblijfkosten van haar leden vast te stellen.

Article 7.

Cet article reprend les dispositions existantes.

La création d'établissements d'enseignement se fait par niveau sauf que, pour l'application de la présente disposition, le niveau préscolaire sera associé au niveau primaire.

Article 8.

Cet article étend à tout l'enseignement secondaire la compétence de la commission créée par l'article 10, § 2 des lois sur la collation des grades académiques et le programme des examens universitaires, coordonnées par l'arrêté du Régent du 31 décembre 1949, telles qu'elles ont été modifiées le 8 juin 1964.

Par l'article 10, § 2 des lois précitées, une commission a été créée tandis que la présente disposition prévoit la création de deux commissions : une commission au Ministère de l'Education nationale et de la Culture néerlandaise et une commission au Ministère de l'Education nationale et de la Culture française.

Il est également fixé un délai pour la création de ces commissions consultatives.

Article 9.

Cet article souligne le fait que le présent projet de loi est un cadre et que les modalités d'application devront se conformer, pour les matières prévues, au prescrit de la loi du 29 mai 1959, article 5.

Article 10.

Le § 1er de cet article prévoit la création d'une commission de concertation et de perfectionnement. Cette commission aura pour tâche de suivre l'introduction de toutes modifications dans la structure et l'organisation de l'enseignement secondaire. Par l'échange de documentation et d'expériences, elle s'efforcera de réaliser la convergence et l'harmonisation entre les enseignements de l'Etat et subventionnés.

Cet article traduit un vœu général de convergence entre les réseaux d'enseignement, dans le respect de la liberté pédagogique prévue par le Pacte scolaire.

La répartition des membres visera à assurer l'équilibre entre les diverses tendances philosophiques et présence.

Le champ d'action de la Commission consultative universitaire de pédagogie sera étendu à l'enseignement secondaire.

Le Roi est autorisé à fixer la composition et le fonctionnement des commissions de concertation et de perfectionnement, ainsi que le montant des vacations et des frais de déplacement et de séjour de leurs membres.

Ingevolge § 2 van dit artikel in de verschillende onderwijsnetten wordt de begeleiding, het enkadreren en de bezieling van de hervorming mogelijk.

Ten einde deze opdracht te vervullen wordt volgens het principe der pariteit voor een beperkt aantal personeelsleden van deze onderwijsnetten de terbeschikkingstelling wettelijk geregeld.

Artikel 11.

De in dit vermelde afwijking geeft aan de inrichtingen van het gesubsidieerd onderwijs, indien ze zulks noodzakelijk achten, de mogelijkheid om de structuren te handhaven, die ze thans bezitten. Door tussenkomst van de wetgever zal een einde worden gesteld aan deze mogelijkheid.

Artikel 12.

Ook al is binnen de algemene geest van het ontwerp bij artikel 6 de mogelijkheid voorzien, dat de Uitvoerende Macht de inwerkingtreding van de hervorming zou bepalen, toch stelt het wetsontwerp een termijn vast voor wat betreft het voorschools en het lager technisch normaalonderwijs. Deze termijn is derwijze vastgesteld dat een vloeiende overgang tussen de beide regimes zou mogelijk worden.

De eerste cyclus van het lagernormaalonderwijs, vermeld in artikel 2 van het koninklijk besluit n° 37 van 20 juli 1967, wordt georganiseerd op het niveau van het secundair onderwijs.

Aan de klassen die thans behoren tot de eerste cyclus van het lager normaalonderwijs is de volgende toekomst voorbehouden :

- ofwel zullen ze, overeenkomstig rationalisatiebeginselen, gehecht worden aan een naburige secundaire school;
- ofwel zal één leerjaar aan de bestaande studiecycclus toegevoegd worden zodat ze de tweede en derde graden omvatten.

Artikel 13.

De in de opgeheven artikelen behandelde reglementeringen worden over het algemeen in een andere vorm in dit ontwerp opgenomen. Voor de duidelijkheid zijn niettemin bepaalde toelichtingen noodzakelijk.

Wat artikel 13, 3° betreft zal de onderverdeling van het middelbaar onderwijs voortaan tot de bevoegdheid behoren van de Koning, bij toepassing van artikel 4. De indeling van de leerstof behoort reeds tot de bevoegdheid van de Koning bij toepassing van artikel 8 der gecoördineerde wetten op het middelbaar onderwijs.

Wat artikel 13, 5° betreft, zullen de voorwaarden voor toelating tot het onderwijs, die impliciet werden bepaald in de opgeheven artikelen van de wetten op het technisch onderwijs, voortaan tot de bevoegdheid van de Koning behoren. Het huidig ontwerp draagt er trouwens toe bij om de positie van een bepaalde onderwijssoort ten opzichte van een andere, beter tot uiting te doen komen.

Le § 2 de cet article permet l'accompagnement, l'encadrement et l'animation de la réforme dans les divers réseaux.

Il donne une base légale au détachement des membres du personnel de ces réseaux, en nombre limité et paritaire, de façon à remplir cette mission.

Article 11.

Cette dérogation donne aux établissements de l'enseignement subventionné la possibilité de maintenir, s'ils le jugent utile, les structures qu'ils ont actuellement. Une intervention du législateur pourra mettre un terme à cette possibilité.

Article 12.

Bien que l'économie générale du projet accorde par l'article 6 au Pouvoir exécutif la possibilité de déterminer l'entrée en vigueur des réformes, le projet de loi fixe cependant un délai pour l'enseignement normal préscolaire et normal technique primaire. Ce délai est calculé pour permettre une transition entre les deux régimes.

Le premier cycle de l'enseignement normal primaire, prévu à l'article 2 de l'arrêté royal n° 37 du 20 juillet 1967, est organisé au niveau de l'enseignement secondaire.

Les classes du premier cycle des écoles normales primaires pourront :

- soit être rattachées progressivement à une école secondaire voisine (dans un but de rationalisation);
- soit se voir ajouter une année de manière à comporter le deuxième et le troisième degrés.

Article 13.

Les matières traitées aux articles abrogés sont généralement reprises sous une autre forme dans le présent projet. Certains commentaires se justifient toutefois pour clarifier la situation.

En ce qui concerne l'article 13, 3° la subdivision de l'enseignement moyen sera désormais de la compétence du Roi, en application de l'article 4. Quant à la répartition des matières, elle est déjà de la compétence royale en application de l'article 8 des lois coordonnées sur l'enseignement moyen.

Au sujet de l'article 13, 5° les conditions d'admission aux études, qui étaient implicitement prévues dans des articles abrogés des lois sur l'enseignement technique, sont désormais de la compétence royale. Le présent projet fait d'ailleurs mieux apparaître la position respective d'un enseignement par rapport à un autre.

Verder zal de vaststelling van het wekelijks aantal lessen tot de bevoegdheid behoren van de Koning.

De wet van 28 december 1960 die bedoeld is in artikel 13, 7°, en tot stand gekomen is naar aanleiding van het probleem van de aanvullende onderwijzers is niet meer verantwoord nu de duur van het lager normaalonderwijs, na de hogere secundaire cyclus, op twee jaar wordt gebracht. De betrokkenen hebben overigens ruimschoots de gelegenheid gekregen hun toestand te regulariseren.

Het lijkt overigens niet wenselijk in een wet te handelen over roosters van lessen of activiteiten : evenmin dient erin te worden uitgeweid of te worden gesproken over gewone leergangen, inhaallessen, keuzevakken, aanvullende activiteiten, enz.

Die problemen moeten integendeel op een zeer algemene wijze worden geregeld, op voorwaarden dat de terminologie duidelijk wordt bepaald telkenmale als men het wenselijk acht af te wijken van de gewone betekenis van een woord of van een uitdrukking.

In het raam van de algemene pedagogische organisatie zou aanvankelijk enkel moeten bepaald worden, dat met de term « leergangen » alle activiteiten worden bedoeld, die onontbeerlijk zijn voor de vorming van de leerlingen en die plaatshebben in aanwezigheid van een leerkracht. Deze term omvat niet alleen de verplichte vakken en de lessen gegeven door een leerkracht, maar ook de andere activiteiten zoals praktische oefeningen, laboratoriumwerk, stages, geleide studie, aanvullende activiteiten, vormings- of sportactiviteiten, keuzevakken, inhaallessen, facultatieve cursussen, enz.

In de geest, die geleid heeft tot de herbewerking van het Koninklijk Besluit n° 36, is de regering van plan het wekelijks aantal lessen te verminderen. Ze wil zich echter de mogelijkheid voorbehouden aanvullende activiteiten in te richten in het kader van een vernieuwde school, die beschouwd wordt als een vast centrum, vooral ten gunste van de inrichting van gezonde opvoedkundige vrijetijdsbesteding.

Artikel 14.

Overeenkomstig artikel 14, 1° is de gelijkstelling van studievormen niet meer noodzakelijk.

Het leerplan van het lager onderwijs wordt bepaald bij in Ministerraad overlegd koninklijk besluit op advies uitgebracht na confrontatie voorzien bij artikel 9 van onderhavige wet.

De wet zou geen opsomming meer mogen geven van de inhoud van het onderricht, en zoals reeds gezegd werd, zou de wetgever niet meer moeten tussenbeide komen om bijvoorbeeld begrippen over veilig wegverkeer in te voeren in de lagere scholen.

Het lager normaalonderwijs zal trouwens geen studies meer bevatten op het niveau hoger secundair onderwijs, doch zal uitsluitend gesitueerd worden op het niveau hoger onderwijs.

D'autre part, la détermination du nombre de leçons hebdomadaires est de la compétence du Roi.

Séquelle du problème des instituteurs de complément, la loi du 28 décembre 1960, visée à l'article 13, 7° ne se justifie plus au moment où la durée des études normales primaires est portée à deux ans après le secondaire supérieur et cela d'autant plus que les intéressés ont eu largement le temps de régulariser leur situation.

D'autre part, il ne paraît pas souhaitable de traiter, dans une loi, des horaires de cours ou d'activités, ni d'entrer dans trop de détails et de parler, notamment, de cours classiques, de cours de rattrapage, de cours à option, d'activités complémentaires, etc.

Il faut au contraire régler les problèmes en termes très généraux, à condition de définir la terminologie chaque fois qu'on estime opportun de s'écarter conventionnellement du sens classique d'un mot ou d'une expression.

Dans le contexte de l'organisation pédagogique générale, il devrait simplement être précisé au départ que le terme « cours » désigne toutes les activités indispensables à la formation des élèves et exercées en présence d'un maître. Il englobe non seulement les cours obligatoires et les leçons magistrales mais aussi les autres activités telles que les exercices pratiques, les travaux de laboratoire, les stages, les études dirigées, les activités complémentaires, les activités dirigées, les activités culturelles, les activités créatrices et sportives, les cours à option, les cours de rattrapage, les cours facultatifs, etc.

Dans l'esprit qui a présidé à l'élaboration de l'arrêté royal n° 36, le Gouvernement a l'intention de diminuer l'horaire hebdomadaire des cours, mais il entend se réserver la possibilité d'organiser des activités complémentaires dans le cadre d'une école renouée considérée comme un centre permanent particulièrement propice à l'organisation de sains loisirs éducatifs.

Article 14.

A propos de l'article 14, 1°, l'assimilation des études n'est pas plus nécessaire.

Le plan d'études de l'enseignement primaire est fixé par un arrêté royal délibéré en Conseil des Ministres sur avis émis après la confrontation prévue à l'article 9 de la présente loi.

La loi ne devrait plus énumérer le contenu de l'instruction et, comme dit ci-dessus, il ne faudrait plus faire intervenir le législateur pour introduire, par exemple, des notions de sécurité routière dans les écoles primaires.

L'enseignement normal primaire ne comportera d'ailleurs plus d'études du niveau secondaire supérieur et se situera exclusivement au niveau de l'enseignement supérieur.

Het koninklijk besluit n° 37 van 20 juli 1967, bedoeld bij artikel 14, 7°, regelde een materie die normaal tot de bevoegdheid van de Uitvoerende Macht behoort. Dit artikel herstelt gewoonweg de prerogatieven van de Koning.

Artikel 15.

Inzake onderwijsorganisatie zijn er thans zowel algemene wetten geldend voor alle onderwijssoorten behalve voor het universitair onderwijs, als bijzondere wetten geldend voor één onderwijssoort.

Tot nog toe werden de algemene wetten gecoördineerd in het kader van de bijzondere wetten. Het gevolg was een versnippering van de wetgeving, met talloze overbodige herhalingen... De algemene wet van 27 juli 1955, bijvoorbeeld is opgenomen in vier verschillende coördinaties.

Om dat te voorkomen, zal de coördinatie voortaan in omgekeerde richting geschieden. De bijzondere wetten zullen gegroepeerd worden in een algemene coördinatie, met eventueel afzonderlijke hoofdstukken voor de bepalingen betreffende één onderwijstak.

De materie behandeld in de algemene wetten is trouwens veel uitvoeriger dan die van de bijzondere wetten.

Bovendien zullen latere wijzigingen veel gemakkelijker en duidelijker worden.

Wat § 2 van artikel 15 betreft, volgen de hieronder vermelde commentaren.

Dit wetsontwerp brengt klaarheid in de toestand door de structuur van gans het Belgisch onderwijs in één enkele overzichtelijke tekst te beschrijven. Het is evenwel onmogelijk de terugslag te voorzien van deze structuurhervorming op de totaliteit van wetteksten, die thans van toepassing zijn.

Zelfs indien het zou mogelijk zijn nu reeds alle gevolgen ervan te voorzien, zou het niet aangewezen zijn het ontwerp te verzwaren met een ganse reeks kleine bepalingen, waarbij hier en daar een woord door een ander woord wordt vervangen, enkel en alleen met het doel de nieuwe tekst aan te passen aan de bijzondere wetten voor de verschillende onderwijstakken.

Het is verkieslijk aan de Uitvoerende Macht de zuiver formele opdracht toe te vertrouwen om de noodzakelijke overeenstemming te verzekeren.

Bij de structuurhervorming van de administratie werd de bevoegde Minister ertoe gemachtigd louter formele wijzigingen aan te brengen in de Koninklijke Besluiten, ten einde de overgang van het oud naar het nieuw stelsel te vergemakkelijken en te vereenvoudigen.

Mutatis mutandis wordt op het pedagogisch vlak dezelfde oplossing voorgesteld op een ander niveau. Bij de nieuwe structurering van het onderwijs zal de Koning louter formele wijzigingen mogen aanbrengen in de organieke wetten van de verschillende onderwijstakken.

L'arrêté royal n° 37 du 20 juillet 1967 visé à l'article 14, 7°, réglait une matière qui relève normalement de la compétence du Pouvoir exécutif. Cet article rétablit simplement les prérogatives du Roi.

Article 15.

L'enseignement est actuellement régi à la fois par des lois générales traitant de tous les enseignements à l'exclusion de l'enseignement universitaire et par des lois particulières concernant un seul enseignement.

Jusqu'ici les lois générales ont été coordonnées dans le cadre des lois particulières. Ce découpage s'est traduit par une législation éparpillée contenant de nombreuses répétitions inutiles... C'est ainsi que la loi générale du 27 juillet 1955 a été reproduite dans quatre coordinations différentes.

A l'avenir, pour éviter ces inconvénients, la coordination se fera en sens inverse. Les lois particulières seront regroupées dans une coordination générale qui contiendra éventuellement des chapitres distincts pour les dispositions propres à un seul enseignement.

Cette méthode se justifie d'autant plus que les matières traitées dans les lois générales sont beaucoup plus abondantes que les matières traitées dans les lois particulières.

En outre, les modifications ultérieures seront rendues plus faciles et plus claires.

Quant au § 2 de l'article 15, il appelle les commentaires suivants.

Ce projet de loi clarifie la situation en décrivant la structure générale de l'enseignement belge dans un texte unique. Il ne peut toutefois prévoir toutes les répercussions de cette restructuration sur les innombrables textes légaux actuellement en vigueur.

Même s'il était possible de prévoir dès maintenant toutes les incidences de la restructuration, il ne convient pas d'alourdir le projet par toute une série de menues dispositions consistant à remplacer un peu partout un mot par un autre dans le simple but d'adapter le nouveau texte aux lois particulières propres aux divers ordres d'enseignement.

Il est préférable de confier au Pouvoir exécutif la mission purement formelle d'assurer les concordances indispensables.

Lors de la restructuration de la fonction administrative, le Ministre compétent a été autorisé à apporter des modifications purement formelles aux arrêtés royaux afin de faciliter et de simplifier le passage du système ancien au système nouveau.

Mutatis mutandis, la même solution est proposée à un autre niveau, dans le domaine de la pédagogie. A l'occasion de la restructuration de l'enseignement, le Roi sera autorisé à apporter des modifications purement formelles aux lois organiques des divers enseignements.

Artikel 16.

Zonder commentaar.

De Minister van Nationale Opvoeding,
P. VERMEYLEN.

De Minister van Franse Cultuur,
A. PARISIS.

De Minister van Nationale Opvoeding,
A. DUBOIS.

De Minister van Nederlandse Cultuur,
F. VAN MECHELEN.

Article 16.

Sans commentaires.

Le Ministre de l'Education nationale,
P. VERMEYLEN.

Le Ministre de la Culture française,
A. PARISIS.

Le Ministre de l'Education nationale,
A. DUBOIS.

Le Ministre de la Culture néerlandaise.
F. VAN MECHELEN.

ONTWERP VAN WET

BOUDEWIJN,
KONING DER BELGEN,

Aan allen die nu zijn en hierna wezen zullen, ONZE GROET.

Gelet op de wet van 23 december 1946 houdende instelling van een Raad van State, inzonderheid op artikel 2, tweede lid;

Gelet op de hoogdringendheid;

Op de voordracht van Onze Ministers van Nationale Opvoeding, van Onze Minister van Franse Cultuur en van Onze Minister van Nederlandse Cultuur,

HEBBEN WIJ BESLOTEN EN BESLUITEN WIJ :

Onze Ministers van Nationale Opvoeding, Onze Minister van Franse Cultuur en Onze Minister van Nederlandse Cultuur zijn belast met het voorleggen, in Onze Naam, aan de Wetgevende Kamers van het ontwerp van wet met volgende bewoordingen :

HOOFDSTUK I.

Algemene structuur van het secundair onderwijs.

ARTIKEL 1.

Het secundair onderwijs met volledig leerplan omvat :

- het algemeen secundair onderwijs;
- het technisch secundair onderwijs;
- het beroepssecundair onderwijs;
- het kunstsecundair onderwijs.

Ze kunnen gemeenschappelijke cursussen en werkzaamheden hebben.

De Koning kan een secundair onderwijs voor sociale promotie inrichten.

HOOFDSTUK II.

Organisatie van het Rijkssecundair onderwijs.

ART. 2.

§ 1. Het secundair onderwijs bestaat uit drie graden van twee jaren.

Na het einde van de tweede graad en na het einde van de derde graad kan een vervolmakings- en/of een specialisatiejaar worden ingericht. Na het einde van de derde graad kan ook een voorbereidend jaar tot het hoger onderwijs worden toegevoegd.

PROJET DE LOI

BAUDOUIN,
ROI DES BELGES,

A tous, présents et à venir, SALUT.

Vu la loi du 23 décembre 1946, portant création d'un Conseil d'Etat, notamment l'article 2, alinéa 2;

Vu l'urgence;

Sur la proposition de Nos Ministres de l'Education nationale, de Notre Ministre de la Culture française et de Notre Ministre de la Culture néerlandaise,

NOUS AVONS ARRÊTÉ ET ARRÊTONS :

Nos Ministres de l'Education nationale, Notre Ministre de la Culture française et notre Ministre de la Culture néerlandaise sont chargés de présenter en Notre Nom aux Chambres législatives le projet de loi dont la teneur suit :

CHAPITRE I.

Structure générale de l'enseignement secondaire.

ARTICLE 1er.

L'enseignement secondaire de plein exercice comprend :

- l'enseignement secondaire général;
- l'enseignement secondaire technique;
- l'enseignement secondaire professionnel;
- l'enseignement secondaire artistique.

Ils peuvent comprendre des cours et des activités communes.

Le Roi peut organiser un enseignement secondaire de promotion sociale.

CHAPITRE II.

Organisation de l'enseignement secondaire de l'Etat.

ART. 2.

§ 1er. L'enseignement secondaire se compose de trois degrés de deux ans.

Au terme du deuxième et du troisième degré un enseignement de perfectionnement et/ou de spécialisation peut être organisé. Au terme du troisième degré une année préparatoire à l'enseignement supérieur peut également être organisée.

§ 2. Het eerste jaar of de eerste twee jaren van het secundair onderwijs zijn gemeenschappelijk voor de vier onderwijsvormen, bedoeld in artikel 1, met uitzondering van wat er in artikel 4 staat betreffende de vormen van opname en aanpassing. Wanneer evenwel het tweede jaar gemeenschappelijk is, kunnen bepaalde cursussen en werkzaamheden specifiek aan het beroepssecundair onderwijs eigen zijn.

§ 3. Kunnen afzonderlijk georganiseerd worden :

- de eerste graad;
- de eerste en de tweede graden;
- de tweede en de derde graden.

ART. 3.

Het onderwijs met volledig leerplan wordt verstrekt aan regelmatige leerlingen gedurende een aantal uren per week en een aantal weken per jaar, waarvan de Koning het minimum en het maximum bepaalt.

ART. 4.

§ 1. In functie van de behoeften en van de finaliteit mogen de onderwijsvormen cyclussen, graden, afdelingen, opties en alle andere onderverdelingen omvatten, die door de Koning worden bepaald. Daarin zijn begrepen bepaalde vormen van opname en aanpassing.

§ 2. De Koning kan een experimenteel onderwijs, een tijdelijk onderwijs en een gelegenheidsonderwijs inrichten.

ART. 5.

§ 1. Binnen het kader van de bepalingen van deze wet en voor zover deze aangelegenheden niet geregeld zijn door bijzondere wetten bepaalt de Koning onder meer :

1. De algemene regeling van het onderwijs en inzonderheid :

- a) de duur van de studiën;
- b) de voorwaarden, die gesteld worden voor de toelating tot de studiën;
- c) de voorschriften inzake bekrachtiging der studiën;
- d) de bekwaamheidsbewijzen, die kunnen toegekend worden en de kwalificatie ervan;
- e) het minimaal en het maximaal aantal uren werkzaamheden, die opgelegd mogen worden met het oog op het behalen van de verschillende bekwaamheidsbewijzen;
- f) de voorwaarden voor de organisatie van onderwijsvormen, afdelingen, opties en andere onderverdelingen in de instellingen.

2. Het inschrijvingsgeld voor de examens, ingericht door Examencommissies van het Rijk.

§ 2. La première ou les deux premières années de l'enseignement secondaire sont communes aux quatre formes d'enseignement visées à l'article 1er, sauf ce qui est dit à l'article 4 concernant les formes d'accueil et d'adaptation. Toutefois lorsque la seconde année est commune, certains cours et activités spécifiques à l'enseignement professionnel peuvent exister.

§ 3. Peuvent être organisés séparément :

- le premier degré;
- le premier et le deuxième degré;
- le deuxième et le troisième degré.

ART. 3.

L'enseignement de plein exercice s'adresse à des élèves réguliers durant un nombre déterminé d'heures par semaine, et un nombre déterminé de semaines par an, dont le Roi fixe le minimum et le maximum.

ART. 4.

§ 1. En fonction des besoins et des finalités, les enseignements peuvent comporter des cycles, des degrés, des sections, des options et toutes autres subdivisions déterminées par le Roi, y compris certaines formes d'accueil et d'adaptation.

§ 2. Le Roi peut organiser un enseignement expérimental, un enseignement temporaire et un enseignement occasionnel.

ART. 5.

§ 1. Dans la mesure où la même matière n'est pas régie par des lois particulières, le Roi détermine notamment :

- 1. le règlement général de l'enseignement et notamment :
 - a) la durée des études;
 - b) les conditions exigées pour l'admission aux études;
 - c) les règles de sanction des études;
 - d) les titres de capacité à conférer et leur qualification;
 - e) le nombre minimum et maximum d'heures d'activités qui peuvent être imposées en vue de l'obtention des différents titres de capacité;
 - f) les conditions d'organisation des enseignements, des sections, options et autres subdivisions dans les établissements.

2. Les droits d'inscription aux examens organisés devant des jurys d'Etat.

§ 2. De Koning kan oprichten :

1. een Commissie voor de leerplannen;
2. adviserende organen, diensten voor documentatie en navorsing;
3. examencommissies van het Rijk belast met het verlenen van de bekwaamheidsbewijzen, bedoeld in § 1, *d.* van dit artikel.

§ 3. De Ministers van Nationale Opvoeding, de Minister van Franse Cultuur en de Minister van Nederlandse Cultuur bepalen, ieder voor wat hen betreft :

1. de vorm van en de vermelding op de bekwaamheidsbewijzen;
2. de modaliteiten voor de organisatie van het onderwijs en voor de beoordeling of de controle van de vorming der leerlingen;
3. het leerplan en de indeling van de leerstof en van de activiteiten;
4. het organiek reglement van de instellingen en van de internaten;
5. de onderwijsvormen, afdelingen, opties en andere onderverdelingen die in de instellingen kunnen ingericht worden;
6. de voorwaarden, die gesteld worden voor de overgangen van een leerjaar naar een ander.

ART. 6.

§ 1. In geval van structuurwijziging van het onderwijs in een instelling kunnen de leerlingen die in het vroeger stelsel begonnen studiën voltooiën, volgens de modaliteiten vastgesteld door de Ministers van Nationale Opvoeding, door de Minister van Franse Cultuur en door de Minister van Nederlandse Cultuur, ieder voor wat hen betreft;

§ 2. De nieuwe bepalingen voorzien in artikel 2 en in artikel 4 treden geleidelijk in werking op data en volgens modaliteiten die door de Ministers van Nationale Opvoeding, de Minister van Franse Cultuur en de Minister van Nederlandse Cultuur bepaald worden, ieder voor wat hen betreft.

ART. 7.

§ 1. Inrichtingen en internaten worden tot stand gebracht bij in Ministerraad overlegd koninklijk besluit.

§ 2. De Koning neemt alle maatregelen die Hij geschikt acht om het Rijksonderwijs te verbeteren en te ontwikkelen.

§ 2. Le Roi peut créer :

1. une Commission des programmes;
2. des organes de consultation, de documentation et de recherche;
3. des jurys d'Etat chargés de conférer les titres visés au § 1, *d.* du présent article.

§ 3. Les Ministres de l'Education nationale, le Ministre de la Culture française et le Ministre de la Culture néerlandaise déterminent, chacun pour ce qui le concerne :

1. les formes et mentions des titres de capacité;
2. les modalités d'organisation de l'enseignement, et d'évaluation ou de contrôle de la formation des élèves;
3. le programme des études et la répartition des matières et des activités;
4. le règlement organique des établissements et des internats;
5. les enseignements, sections, options et autres subdivisions à organiser dans les établissements;
6. les conditions exigées pour le passage d'une année d'étude à l'autre.

ART. 6.

§ 1. En cas de modification de la structure de l'enseignement dans un établissement, les élèves peuvent achever les études commencées dans le régime antérieur, selon les modalités fixées par les Ministres de l'Education nationale, de la Culture française et de la Culture néerlandaise, chacun pour ce qui le concerne;

§ 2. Les dispositions nouvelles prévues à l'article 2 et à l'article 4 entrent progressivement en vigueur dans les établissements aux dates et selon les modalités fixées par les Ministres de l'Education nationale, de la Culture française et de la Culture néerlandaise, chacun pour ce qui le concerne.

ART. 7.

§ 1. Les établissements et les internats sont créés par Arrêté royal délibéré en Conseil des Ministres.

§ 2. Le Roi prend toutes les mesures qu'il estime propres à améliorer et développer l'enseignement de l'Etat.

HOOFDSTUK III.

Bijzondere bepalingen.

ART. 8.

Binnen de zes maanden volgend op de afkondiging van deze wet richt de Koning bij het Ministerie van Nationale Opvoeding en Franse Cultuur en bij het Ministerie van Nationale Opvoeding en Nederlandse Cultuur een adviescommissie op voor de programma's van het gesubsidieerd secundair onderwijs.

Deze twee commissies brengen bij de Ministers van Nationale Opvoeding, bij de Minister van Franse Cultuur en bij de Minister van Nederlandse Cultuur advies uit aangaande de goedkeuring bedoeld in de artikels 6 en 24, § 2, 2° van de wet van 29 mei 1959.

Zij zijn voor de helft samengesteld uit vertegenwoordigers van het officieel gesubsidieerd onderwijs en voor de andere helft uit vertegenwoordigers van het vrij gesubsidieerd onderwijs.

ART. 9.

Inzake structuren en algemene regeling van het onderwijs zullen de toepassingsmodaliteiten van deze wet het voorwerp uitmaken van de confrontatie voorzien bij artikel 5 van de wet van 29 mei 1959.

ART. 10.

§ 1. Binnen de zes maanden die volgen op de afkondiging van onderhavige wet richt de Koning bij het Ministerie van Nationale Opvoeding en Franse Cultuur en bij het Ministerie van Nationale Opvoeding en Nederlandse Cultuur een overleg- en verbeteringscommissie op. Deze commissies zijn paritair samengesteld uit vertegenwoordigers van het officieel en van het vrij secundair onderwijs.

Deze commissies hebben tot taak het invoeren op te volgen van een secundair onderwijs dat georganiseerd wordt in overeenstemming met de artikelen 2 en 4 van onderhavige wet. Zij zullen de uitwisseling van alle nuttige documenten mogelijk maken alsook de uitwisseling van de ervaringen opgedaan in elk onderwijsnet, teneinde de convergentie van de doelstellingen te bevorderen.

Deze commissies brengen, hetzij op eigen initiatief, hetzij op verzoek van de betrokken Minister, advies uit over alle aangelegenheden met betrekking tot het secundair onderwijs, inzonderheid over de lessentabel en de leerplannen.

De Koning bepaalt de samenstelling en de werking van deze overlegcommissies, alsook het bedrag van de vacatievergoedingen en van de reis- en verblijfkosten.

§ 2. De Ministers van Nationale Opvoeding kunnen, elk voor wat hen betreft, een of meer leden van het bestuurs- en onderwijzend personeel van de vrije scholen enerzijds, en van de provinciale en gemeentelijke scholen anderzijds, ter beschikking stellen, ten einde de inwerkingtreding en de

CHAPITRE III.

Dispositions spéciales.

ART. 8.

Dans les six mois qui suivent la promulgation de la présente loi, le Roi organise auprès du Ministère de l'Education nationale et de la Culture française et auprès du Ministère de l'Education nationale et de la Culture néerlandaise une commission consultative des programmes d'études de l'enseignement secondaire subventionné.

Ces deux commissions donnent aux Ministres de l'Education nationale, au Ministre de la Culture française et au Ministre de la Culture néerlandaise l'avis en vue de l'approbation visée aux articles 6 et 24, § 2, 2° de la loi du 29 mai 1959.

Elles sont composées pour moitié de représentants de l'enseignement officiel subventionné et pour moitié de représentants de l'enseignement libre subventionné.

ART. 9.

En ce qui concerne les structures et le règlement général de l'enseignement, les modalités d'application de la présente loi feront l'objet de la confrontation prévue par l'article 5 de la loi du 29 mai 1959.

ART. 10.

§ 1. Dans les six mois qui suivent la promulgation de la présente loi, le Roi instituera auprès du Ministère de l'Education nationale et de la Culture française et auprès du Ministère de l'Education nationale et de la Culture néerlandaise une commission de concertation et de perfectionnement. Ces commissions sont composées paritairement de représentants de l'enseignement secondaire officiel et libre.

Ces commissions ont pour mission de suivre la mise en place d'un enseignement secondaire organisé conformément aux articles 2 et 4 de la présente loi. Elles rendront possible l'échange de tous documents utiles ainsi que l'expérience acquise dans chaque réseau d'enseignement afin de favoriser la convergence vers les buts poursuivis.

Ces commissions donneront d'initiative ou à la demande du Ministre concerné, des avis sur toutes les questions relatives à l'enseignement secondaire, et notamment sur les horaires et les programmes.

Le Roi détermine la composition et le fonctionnement de ces commissions de concertation, ainsi que le montant des indemnités et des frais de voyage et de séjour.

§ 2. Les Ministres de l'Education nationale peuvent, chacun en ce qui le concerne, détacher un ou plusieurs membres du personnel directeur et enseignant des écoles libres, d'une part, et des écoles provinciales et communales, d'autre part, en vue de suivre et de stimuler la mise en

toepassing van onderhavige wet op te volgen en te stimuleren in de instellingen respectievelijk behorend tot elk van deze onderwijsnetten.

Deze leden worden aangeduid op voorstel van de inrichtende machten van elk onderwijsnet.

In elk onderwijsnet mag het aantal niet groter zijn dan hetzelfde aantal personeelsleden dat in het secundair Rijks-onderwijs met een zelfde opdracht is belast.

Het recht op weddetoelagen en op sociale voordelen voorzien bij de wet van 29 mei 1959 betreffende het bewaarschoolonderwijs, het lager, middelbaar, normaal-, technisch-, kunst- en buitengewoon onderwijs blijft behouden gedurende de periode van deze opdracht.

HOOFDSTUK IV.

Overgangs- en eindbepalingen.

ART. 11.

In afwijking van artikel 24 § 2, lid 2, 1° van de wet van 29 mei 1959 mag de structuur van het secundair onderwijs, die de dag vóór de in artikel 16 bepaalde datum van kracht was, in de gesubsidieerde onderwijsinrichtingen behouden blijven totdat onderhavig artikel 11 opgeheven wordt.

ART. 12.

Het eerste jaar van het voorschools normaalonderwijs en het eerste jaar van het lager technisch normaalonderwijs worden ingericht op het niveau van het hoger onderwijs vanaf 1 september 1974. Het eerste jaar van het lager normaalonderwijs wordt ingericht op het niveau van het hoger onderwijs vanaf 1 september 1970; de eerste cyclus van de studiën van het lager normaalonderwijs wordt op dezelfde datum georganiseerd op het niveau van het secundair onderwijs.

ART. 13.

Opgeheven worden :

1. de artikelen 1, 2, 3, 5 en 6, 1°, 4°, 5°, 6°, 7° en 8° van de wet van 14 mei 1955 op het kunstonderwijs;
2. de artikelen 1 en 2 van de wet van 27 juli 1955 houdende regeling inzake inrichting van het onderwijs van het Rijk, Provincies en Gemeenten en inzake subsidiëring door het Rijk van inrichtingen voor middelbaar, normaal- en technisch onderwijs;
3. de artikelen 1, 2, 6, 7, 8, 23, 25 en 78 van de wetten op het middelbaar onderwijs, gecoördineerd op 30 april 1957;
4. de artikelen 2, 3 § 1, 48 en 49 van de wetten op het normaalonderwijs, gecoördineerd op 30 april 1957;
5. de artikelen 1, 2, 3, 4, 5, 7 laatste lid, 12, 14, 17, 18, 24 en 25 van de wetten op het technisch onderwijs, gecoördineerd op 30 april 1957;

œuvre et l'application de la présente loi dans les établissements relevant respectivement de chacun de ces réseaux d'enseignement.

Ces membres sont désignés sur proposition des pouvoirs organisateurs de chaque réseau.

Leur nombre ne peut excéder, dans chaque réseau, celui des membres du personnel chargés d'une mission analogue dans l'enseignement secondaire de l'Etat.

Le droit aux subventions-traitements et avantages sociaux prévus par la loi du 29 mai 1959 relative à l'enseignement gardien, primaire, moyen, normal, technique, artistique et spécial est maintenu pendant la durée de cette mission.

CHAPITRE IV.

Dispositions transitoires et finales.

ART. 11.

Par dérogation à l'article 24, § 2, alinéa 2, 1° de la loi du 29 mai 1959, la structure de l'enseignement secondaire en vigueur à la veille de la date fixée à l'article 16 peut être maintenue dans les établissements d'enseignement subventionné jusqu'à abrogation du présent article.

ART. 12.

La première année de l'enseignement normal préscolaire et la première année de l'enseignement normal technique primaire sont organisées au niveau de l'enseignement supérieur à partir du 1er septembre 1974. La première année de l'enseignement normal primaire est organisée au niveau de l'enseignement supérieur à partir du 1er septembre 1970; le premier cycle des études normales primaires est organisé à la même date au niveau de l'enseignement secondaire.

ART. 13.

Sont abrogés :

1. les articles 1, 2, 3, 5 et 6, 1°, 4°, 5°, 6°, 7° et 8° de la loi du 14 mai 1955 sur l'enseignement artistique;
2. les articles 1 et 2 de la loi du 27 juillet 1955, fixant des règles d'organisation de l'enseignement de l'Etat, des provinces et des communes et de subvention par l'Etat, d'établissements d'enseignement moyen, normal et technique;
3. les articles 1, 2, 6, 7, 8, 23, 25 et 78 des lois sur l'enseignement moyen, coordonnées le 30 avril 1957;
4. les articles 2, 3 § 1, 48 et 49 des lois sur l'enseignement normal coordonnées le 30 avril 1957;
5. les articles 1, 2, 3, 4, 5, 7 (dernier alinéa), 12, 14, 17, 18, 24 et 25 des lois sur l'enseignement technique, coordonnée le 30 avril 1957;

6. de artikelen 13, 14, 15 en 81 van de wetten op het lager onderwijs, gecoördineerd op 20 augustus 1957;

7. de wet van 28 december 1960, houdende wijziging van de gecoördineerde wetten op het normaalonderwijs;

8. artikel 10, § 2, lid 2 en 3, van de wetten op het toekennen van de academische graden en het programma van de universitaire examens, gecoördineerd op 31 december 1949 en gewijzigd door de wet van 8 juni 1964.

ART. 14.

De Koning kan volgende wettelijke bepalingen opheffen naarmate zij vervangen worden door reglementsbe-
palen-
gingen :

1. artikel 7 van de wetten op het toekennen van de academi-
sche graden en op het programma van de universitaire
examens, gecoördineerd op 31 december 1949 en gewijzigd
door de wet van 8 juni 1964, en de andere bepalingen van
dezelfde wetten voor zover ze het secundair- en het hoger
technisch onderwijs, het kunstonderwijs en het normaalon-
derwijs inrichten en voor zover de artikelen 5 en 6 van deze
wet de Koning en de Ministers van Nationale Opvoeding,
van Franse Cultuur en van Nederlandse Cultuur bevoegd
verklaren;

2. artikel 17 van de wet van 14 mei 1955 tot regeling van
het kunstonderwijs in zover dit artikel betrekking heeft op
het onderwijs in de bouwkunst en de plastische kunsten
alsmede op het muziekonderwijs dat gegeven wordt in
inrichtingen voor muziekonderwijs die onder de toepassing
vallen van de wet van 29 mei 1959;

3. de artikelen 10, 11, 20, 21, 22, 24 en 74 van
de wetten op het middelbaar onderwijs, gecoördineerd op
30 april 1957;

4. de artikelen 6, 7 (lid 1, 2 en 3), 8, 9, 10, 11, 15, 26,
27, 42, 65, 66 en 67 van de wetten op het technisch onder-
wijs, gecoördineerd op 30 april 1957;

5. artikelen 4, 50 en 51 van de wetten op het lager onder-
wijs, gecoördineerd op 20 augustus 1957;

6. het koninklijk besluit n° 37 van 20 juli 1967 met
betrekking tot de organisatie van de studiën in de rijkslage-
renormalscholen;

7. de artikelen 1, 3, § 2 en 3, 4, 41 en 47 van de wetten
op het normaalonderwijs, gecoördineerd op 30 april 1957;

ART. 15.

§ 1. De Koning kan de van kracht zijnde bepalingen van
de hiernavolgende wetten codificeren of coördineren in één
enkele tekst, samen de uitdrukkelijke of impliciete wijzigin-
gen die deze wetten hebben ondergaan of zullen ondergaan
hebben op het ogenblik waarop de codificeringen of de coör-
dinaties worden verwezenlijkt :

6. les articles 13, 14, 15 et 81 des lois sur l'enseignement
primaire coordonnées le 20 août 1957;

7. la loi du 28 décembre 1960, modifiant les lois coordon-
nées sur l'enseignement normal;

8. l'article 10, § 2, alinéas 2 et 3 des lois sur la collation
des grades académiques et le programme des examens uni-
versitaires, coordonnées le 31 décembre 1949 et modifiées
par la loi du 8 juin 1964.

ART. 14.

Le Roi peut abroger les dispositions légales suivantes au fur
et à mesure de leur remplacement par des dispositions régle-
mentaires :

1. l'article 7 des lois sur la collation des grades académique
et le programme des examens universitaires, coordonnées le
31 décembre 1949 et modifiées par la loi du 8 juin 1964, et
les autres dispositions de mêmes lois dans la mesure où elles
organisent les enseignements secondaire et supérieur techni-
que, artistique et normal, et où les articles 5 et 6 de la pré-
sente loi donnent compétence au Roi et aux Ministres de
l'Education nationale, de la Culture française et de la Cul-
ture néerlandaise;

2. l'article 17 de la loi du 14 mai 1955 réglant l'ensei-
gnement artistique pour autant que cet article se rapporte
à l'enseignement de l'architecture et des arts plastiques, ainsi
qu'à l'enseignement musical donné dans les établissements
d'enseignement musical, qui tombent sous l'application de
la loi du 29 mai 1959;

3. les articles 10, 11, 20, 21, 22, 24 et 74 des lois sur
l'enseignement moyen, coordonnées le 30 avril 1957;

4. les articles 6, 7 (alinéas 1, 2 et 3), 8, 9, 10, 11, 15, 26,
27, 42, 65, 66 et 67 des lois sur l'enseignement technique,
coordonnées le 30 avril 1957;

5. les articles 4, 50 et 51 des lois sur l'enseignement
primaire, coordonnées le 20 août 1957;

6. l'arrêté royal n° 37 du 20 juillet 1967, relatif à l'orga-
nisation des études dans les écoles normales primaires de
l'Etat;

7. les articles 1, 3 § 2 et 3, 4, 41 et 47 des lois sur
l'enseignement normal, coordonnées le 30 avril 1957.

ART. 15.

§ 1er. Le Roi peut codifier ou coordonner en un seul texte
les dispositions en vigueur des lois suivantes, avec les modi-
fications expresses ou implicites que ces lois ont et ou
auront subies au moment où les codifications ou les coordi-
nations seront réalisées :

— de organieke wetten op het lager-, het middelbaar-, het technisch-, het kunst- en het normaalonderwijs, alsook op het toekennen van de academische graden en het programma van de universitaire examens;

— in de mate waarin deze betrekking hebben op de hierboven bedoelde soorten onderwijs.

Daartoe kan Hij :

1. de volgorde en nummering van de titels, hoofdstukken, afdelingen en artikelen van de bedoelde wetten wijzigen en ze volgens andere indelingen hergroeperen;

2. verwijzingen voorkomend in de bedoelde wetten, wijzigen, ten einde ze met de nieuwe nummering in overeenstemming te brengen;

3. de bewoordingen van de bedoelde bepalingen wijzigen ten einde ze met elkaar in overeenstemming te brengen en de terminologie éénvormig te maken.

§ 2. De Koning kan daarenboven in diezelfde wetten, formele wijzigingen aanbrengen die noodzakelijk zijn om ze in overeenstemming te brengen met de nieuwe structuur in deze wet voorzien.

ART. 16.

Deze wet, alsmede de uitvoeringsbesluiten, treden in voege op 1 september 1971.

Gegeven te Brussel, 27 november 1970.

BOUDEWIJN.

Van Koningswege :

De Minister van Nationale Opvoeding,
P. VERMEYLEN.

De Minister van Franse Cultuur,
A. PARISIS.

De Minister van Nationale Opvoeding,
A. DUBOIS.

De Minister van Nederlandse Cultuur,
F. VAN MECHELEN.

— les lois organiques des enseignements primaire, moyen, technique, artistique et normal, ainsi que les lois sur la collation des grades académiques et le programme des examens universitaires;

— dans la mesure où elles traitent des enseignements visés ci-dessus.

A cette fin il peut :

1. modifier l'ordre et la numérotation des titres, chapitres, sections et articles des lois en cause et les regrouper sous d'autres divisions;

2. modifier les références contenues dans les lois en cause, en vue de les mettre en concordance avec la numérotation nouvelle;

3. modifier la rédaction des dispositions en cause, en vue d'assurer leur concordance et d'uniformiser la terminologie;

§ 2. En outre, le Roi peut apporter, à ces mêmes lois, les modifications formelles nécessaires pour les mettre en concordance avec les nouvelles structures prévues par la présente loi.

ART. 16.

La présente loi, ainsi que les arrêtés d'exécution, entrent en vigueur le 1er septembre 1971.

Donné à Bruxelles, le 27 novembre 1970.

BAUDOUIN.

Par le Roi :

Le Ministre de l'Education nationale,
P. VERMEYLEN.

Le Ministre de la Culture française,
A. PARISIS.

Le Ministre de l'Education nationale,
A. DUBOIS.

Le Ministre de la Culture néerlandaise,
F. VAN MECHELEN.